

kohdan ydinviestiä latistavia tiivistyksiä. Jouluaamun tekstin selitys päättyy toteamukseen, että Kristus on kuoleman voittaja. Jouluevan- keliumi ei kuitenkaan puhu Jeesuk- sen kuolemasta ja ylösnousemuk- sesta. Joulu kristikunnan toiseksi suurimpana juhlanä on nimen- omaan inkarnaation ihmeen juh- la; Kristus kuoleman voittajana on pääsiäisen viesti. Jo nykyisin kuu- lee liian usein joulusaarvoja, joissa ei uskalleta keskittyä inkarnaatioon, vaan tuodaan varmuuden vuoksi mukaan koko pelastushistoria kär- simyksineen, kuolemineen, sovituksineen, lunastuksineen ja ylösnou- semuksineen. Toivottavasti sellais- ta saarvojen määrä ei lisäännä tän- män kommentaarin myötä. Joulua- amun tekstin selitys tarjoaa hyvää aineistoa, josta voi lähteä kerimään saarnaa inkarnaation ihmeen selit- tämisen suuntaan.

Toinen esimerkki kirjoittajien pi- täytymisestä perinteisiin tulkintoi- hin on 4. adventtisunnuntain evan- keliumin selitys. Kyseinen pyhä on kirkkovuodessa omistettu erityises- ti Marialle, mutta raamatunkohdan kertomus kuvailee Joosefia. Kom- mentaarin kirjoittajat ovat valinneet perinteisen näkökulman ja painot- taneet Marian erityisasemaa. Joose- fin rooli jää selityksessä vähemmäl- le.

Luvut on otsikoitu kirkkokäsikir- jan kunkin pyhän aiheen mukaises- ti. Ensimmäisen vuosikerran evan- keliumitekstien selityksissä se on mel- ko vaivatonta, tosin 1. sunnuntaina joulusta kirjoittajat joutuvat totea- maan, että vaikka aiheena on ”py- hä perhe”, evankeliumiteksti ei juuri puhu Jeesuksen perheestä. Pitkän- perjantain otsikkokaan ”Jumalan Karitsa” eli liity ensimmäisen vuosi- kerran evankeliumiin, eikä aihe näy selityksessäkään. Voikin kysyä, olisi- vatko kirjoittajat voineet keksiä lu- kujen otsikoiksi jonkin selityksistään nousevan ajatuksen. Näin lukija voi- si jo otsikosta huomata, onko muka- na idea, jota hän tarvitsee työssään. Mikäli tekijät jatkavat toisen ja kol- mannen vuosikerran evankeliumi-

tekstien selityksillä, he joutuvat yhä useammin törmäämään siihen on- gelmaan, että pyhän aihe ja raama- tunkohdan sanoma eivät aina ole linjassa keskenään.

Selitykset ovat pituudeltaan noin kolmesta kuuteen sivua. Pää- osin kirjoittajat onnistuvat keskitty- mään kirjan käyttötarkoituksen kan- nalta keskeisiin näkökulmiin. Toisi- naan epäolennaiset yksityiskohdat saavat liian suuren tilan. Helators- tain evankeliumin (Mark. 16:14–20) nelisivuisesta selityksestä puolet ku- luu sen pohtimiseen, että katkelma on myöhemmin lisätty Markuksen evankeliumiin. Itse sisällön analyysi jää vähäiseksi. Pääsiäisyön evan- keliumin viisisivuisessa selitykses- sä (Mark. 16:1–8) pohditaan sivun verran, keitä haudalla käyneet nai- set olivat. Itse kertomuksen sisällön viestin kannalta se kuitenkin on vä- hemmän tärkeä yksityiskohta.

Kirkastussunnuntain evan- keliumin selitys poikkeaa muista sikäli, että siihen liittyy reilun puolen sivun mittainen selitys juhlapyhän vieton historiasta. Jumalanpalveluksen val- mistamisen kannalta kirkkovuoden selittäminen onkin kiinnostavaa.

Yllättävää on, että kirjasta on jä- tetty pois osa kirkkovuoden juhla-ai- kojen etukäteis- ja jälkivieton evan- keliumeista. Sieltä puuttuvat muun muassa 1. adventtisunnuntain jäl- keisen viikon, 3. ja 4. joulupäivän, uudenvuoden aaton, tuhkakeskivi- kon, hiljaisen viikon arkipäivien, pää- siäisviikon, helluntaiaaton ja hellun- tain jälkeisen viikontekstien selityk- set. Kirkkovuoden vieton kannal- ta nämä ”vähäiset” juhlapäivät ovat kuitenkin olennaisia. Sellaisen teok- sen tekeminen, jossa olisi pätevä ek- segeettinen raamatunselitys, oival- linen vaikutushistorian monipuoli- nen mutta ytimekkäästi esitetty kat- saus, kirkkovuoden ajankohtien asi- antunteva kuvailu ja kaiken tämän osuva peilaaminen nykyaikaan sekä kuulijoiden ja saarnaajan tilantee- seen vaatisi kuitenkin kirjoittajilta yli-inhimillistä laaja-alaisuutta osaa- misessa.

Hakola ja Lehtipuu ovat ekse- getiikan laaja-alaisia asiantuntijoita. Heidän teoksestaan on apua saar- naa valmistavalle papille ja kriittisis- tä kommentteistani huolimatta soi- sin kirjan kuuluvan jokaisen saarnaa valmistavan teologin lukemistoon. Pappi ei kuitenkaan voi tukeutua kommentaariteokseen lauantai-iltana ja kuvitella löytävänsä sieltä kaik- kea, mitä tarvitsee saarnansa taustaksi. Kommentaarin lukeminen kuuluu pikemminkin saarnan val- mistamisen alkuvaiheeseen. Sen jäl- keen täytyy saarnan kirjoittajan täy- dentää taustaansa muulla teologi- sella, yhteiskunnallisella, hengelli- sellä ja ihmismielen tuntemisellaan sekä itsensä tutkistelulla ja dialogil- la seurakuntansa kanssa. Näin siihen asti, kunnes jostakin löytyy se yli- ihmillisen laaja-alainen kirjoittaja, jo- ka pystyy kirjoittamaan tiiviin mut- ta monialaisen evankeliumitekstien ja kirkkovuoden aikojen selitysteok- sen. Sellaista monialaisuutta odot- taessa on toivottavaa, että Hakola, Lehtipuu ja kustantaja päätyvät jul- kaisemaan myös toisen ja kolman- nen vuosikerran evankeliumien se- litykset.

SINI HULMI
TEOL. TRI., ESPOO

ALAIN BADIOU
Apostoli Paavali:
Universalismin perustaja.
Helsinki: Gaudeamus 2011.
168 s.

Paavalia käsitteleviä tai Paavalin in- noittamia tutkimuksia on kirjoitettu viimeisten vuosien aikana runsaas- ti myös muiden tieteenalojen kuin eksegetiikan näkökulmasta. Näihin lukeutuu myös ranskalaisen filoso- fi Alain Badioun *Apostoli Paavali*. Badiou tuo heti johdannossa esiin sen, ettei ”Paavali ole koskaan ollut hänelle apostoli tai pyhimys” eikä hänellä ole ”mitään tekemistä Paavalin julistaman ilosanoman kanssa.” Tällä

ateistiksi tunnustautuva Badiou pyrkinee ilmaisemaan, ettei hän ole nyt ryhtynyt evankelioimaan. Teologisissa ja eksegeettisissä tutkimuksissa tällaisia erotteluja ei yleensä ole tarpeen tehdä.

Badiou myöntää, ettei hänellä ole historiallisia tai eksegeettisiä tavoitteita tutkimuksessaan, vaikkakin hän rajaa analyysinsä nykytutkimuksen mukaan Paavalin aitoina pidettyihin kirjeisiin ja tuo esille useissa kohdissa nykytutkimuksen näkemyksiä. Tutkimuksesta Badioun analyysi eroaa siinä, ettei hän esitele tutkimushistorian ja eri tutkijoiden näkökulmia lähdeviittein eikä hän anna kirjallisuusluetteloa. Näin ollen lukijalle ei selviä, mihin teosiin Badiou tukeutuu Paavalin kirjeiden historiallisessa rekonstruktiossa, vaikkakin hän johdannossa nostaa esille kaksi teosta, jotka ovat Stanislas Bretonin *Saint Paul* (1998) sekä Günther Bornkammin *Paulus* (1971). Muilta kulttuurin ja historian aloilta Badiou kuitenkin lainaa Paavali-tulkitsijoita pitkäköiden ekskursioiden mittaisesti.

Näiden alkuasetelmien myötä voi kysyä, mitä tarjottavaa kirjalla on eksegeeteille ja teologeille runsaan Paavali-lukemiston maailmassa: esittääkö Badiou uuden näkökulman vai turhautuuko lukija siitä, että Badiou vetää Paavali-tutkimuksen mutkia suoriksi antamatta kunniaa aikaisemmille tutkijasukupolville? Kirjaan on syytä tutustua jo pelkästään siksi, että se on saanut runsaasti näkyvyyttä ja epäilemättä laajemman yleisön kuin useimmat eksegeettiset tutkimukset Paavalista, mutta Badioun analyysi on lopulta siinä määrin poikkeava, että kirja on hyvinkin lukemisen arvoinen. Hän kirjoittaa ennen kaikkea filosofiyteisille, mikä selittää filosofian käsitteiden nopean ohittamisen. Teologilukija saattaisi näissä kohdissa kaivata tarkennuksia. Filosofina Badiou pystyy esittämään teräviä rinnastuksia modernien poliittisten ja kulttuuristen ilmiöiden taustalla olevista ideologisista asetelmista verra-

ten Paavalin vastaaviin taustaideoologioihin. Badiou tuo tiivistä esille Paavalin teologian keskeiset korostukset, ja kirjan kielellinen asu Janne Portinkiven suomennoksena tekee lukukokemuksesta miellyttävän. Kirjan lopussa on myös suomentajan huomautuksia, jotka tosin palvelevat pikemminkin teologiaa tuntematonta filosofilukijaa. Kirja sisältää joitakin terminologisia epätarkkuuksia, esimerkiksi pseudepigrafisia kirjeitä nimitetään apokryfiksi.

Kuten kirjan alaotsikko paljastaa, Badiou pureutuu kysymyksen universalismin periaatteen kytkentymisestä Paavalin ajatteluun. Kirjansa johtopäätösluvussa Badiou kuitenkin paljastaa, ettei hän väitä Paavalin perustaneen universalismia. Hän myöntää, että universalismi on näkyvissä nihilistisessä muodossa jo esimerkiksi Saarnaajan kirjassa tai Sofokleen tragedioissa. Badiou ei tässä yhteydessä nosta esille sitä, että universalistinen teologia on yksi laaja ja vivahteikas juonne Vanhan testamentin teologioiden joukossa, mikä näkyy ajatuksessa, että Jahven oikeudenmukainen tuomio koituu lopulta kaikkien kansojen hyväksi. Badioun mukaan "universalismin kysymyksessä Paavali kuitenkin saa aikaan voimakkaan katkoksen, kesuuran, joka vielä Jeesuksen opetuksissa jää hämäräksi" (s. 153). Yksi tärkeä korostus Badioulle onkin Paavalin kirjeiden ja evankeliumien, kuten myös historiallisen Jeesuksen lausumien, erottaminen toisistaan.

Badioun filosofitausta näkyy siinä, miten hän luo jatkuvasti kiintoisia yhteyksiä nyky-yhteiskuntaan purkamalla kunkin käsittelemässä ilmiön osiin ja sen taustalla vaikuttaviin ideologioihin. Hän arvostelee Ranskan ja Euroopan ahdasta lainsäädäntöä, johon liittyy "pakollinen identiteetti-protokolla": jokainen kansanryhmä määrittellään aina erikoisasemansa kautta. Juuri tähän epäkohtaan Badiou näkee Paavalin tarttuneen: tämä mursi erityisryhmiin rakentuneen yhteiskuntamallin ja toi tilalle radikaalin tasa-arvon.

Badioulle Paavalin universalismi tarkoittaa juuri tätä. Yhteisölliset identiteettikategoriat on pidettävä erossa "totuudesta", joka ei muuten olisi pysyvää. Tällä Badiou tarkoittaa sitä, että "totuutta" – joka Paavalille on evankeliumi – ei tule rajoittaa sosiaalisiin tai etnisiin ryhmiin, eikä myöskään Paavalin oman ajan määrittelemiin yleisyyksiin.

Yksi tärkeä juonne Badioulle Paavalin ajattelussa on lain kritiikki. Koska totuus ei ole aksiomaattinen eikä oikeudellinen, ei totuuden lakia voi olla olemassa. Totuus on kokonaan subjektiivinen. Subjektivismita Badiou ei kuitenkaan tarkoita sitä, että "tapahtuman" kokenut yksilö voisi sulkeutua sisäänpäin ja määritellä oman totuutensa. Tämä olisi vastoin universalismin periaatteita. Badiou korostaa, ettei uskoa tule sekoittaa pelkkään yksityiseen vakaukukseen. Badiou käyttää esimerkkinä Antiokian välikohtausta, jolloin Paavali "nousi julkisesti vastustamaan Pietaria" (Gal. 2:11–14), kun tämä kieltäytyi aterioimasta pakanataustaisten kristittyjen kanssa. Badiou päättelee, että tapaus vakuutti Paavalin siitä, että uusi tilanne vaati kokonaan uudet periaatteet. Koska juutalainen puhtaussäännöstö ja laki asettivat ongelmia universalismin toteutumiseksi, laista oli tullut yksi kuoleman hahmoista: "laki on uuden totuuden kannalta kuoleman periaate, kun taas tapahtumasta julistaminen on elämän periaate" (s. 43).

Badiou korostaa Paavalin irtisanoutuvan toisaalta juutalaisesta laista ja sen myötä juutalaisesta diskurssista, toisaalta kreikkalaisesta filosofisesta perinteestä: hän on antifilosofi. Kumpikaan näistä väitteistä ei aivan näin suoraviivaisesti pidä paikkaansa. Onhan Paavalin kielestä ja ajattelusta löydetty yhteyksiä etenkin stoalaisesta filosofiasta ja Paavali hakee perustelut väitteilleen juuri juutalaisesta laista: Toorasta ja muista juutalaisuuden pyhistä kirjoituksista. Badioukin myöntää toisaalla, että Paavali on täysin juu-

talaisen kulttuurin läpäisemä. Siinä Badiou on kuitenkin oikeassa, että ”juutalainen” ja ”kreikkalainen” eivät Paavalille edusta etnistä ryhmää – tästä ajattelutavasta hän juuri pyrkii irtautumaan – vaan ne toimivat eräänlaisina ”intellektuaalisina hahmoina”, kahtena eri puhetapana eli diskurssityyppinä.

Ensimmäinen diskurssityyppi on kreikkalainen ja perustuu viisauteen, toinen on juutalainen ja sille tärkeää ovat merkit ja ennustukset. Kolmas diskurssityyppi on Paavalin kristillinen. Se ei perustu viisauteen eikä merkkeihin vaan tapahtumaan. Badiou luo oivallisen yhteenvedon näiden eri diskurssityyppien predikaateista (vaatia, kysyä, julistaa). Hän huomioi, että Paavali toistaa lakkaamatta juutalaisten vaativan merkkejä, kreikkalaisten etsivän viisautta ja kristittyjen julistavan ristiinnaulittua Kristusta. Kreikkalainen diskurssi on totaliteetin diskurssia: se liittää subjektin osaksi luontoon kuuluvien syy- ja seuraussuhteiden kokonaisuutta. Juutalainen diskurssi taas perustuu poikkeamaan: profetallinen merkki ja valittuna oleminen viittaavat luonnon kokonaisuuden ylittävään transsendenssiin. Badioun mukaan Paavali näki näissä kahdessa eri diskurssissa saman ongelman: ne olettavat, että pelastuksen avain on annettu tässä maailmassa. Universalismin kannalta molemmissa diskurssissa on edelleen se ongelma, että ne jakavat ihmiskunnan kahtia.

Badiou näkee, että Paavalin mukaan on mahdotonta pitää lähtökohtana jotakin kokonaisuutta (kreikkalainen diskurssi) mutta myös kokonaisuuden poikkeamaa (juutalainen diskurssi). Sen sijaan lähtökohtana on oltava itse tapahtuma eli ylösnousemus (kristillinen diskurssi). ”Tapahtuma” on Badioulle tärkeä käsite. Hän korostaa, että ylösnousemus ei kuulu tosiasioiden piiriin siinä mielessä, että se voitaisiin osoittaa vääräksi tai oikeaksi. Se on puhdas tapahtuma, joka tulee nähdä pikemminkin subjektiivise-

na asenteena kuin tosiasiana. ”Tästä johtuu myös välttämättömyys liittää ylösnousemus aina meidän ylösnousemukseemme, edetä ainutkertaisuudesta universaaliin ja takaisin” (s. 67). Badioulle on myös tärkeää korostaa, että tapahtumalla ei ole mitään tehtävää. Hänelle minkä tahansa vallankumouksen varsinainen merkitys ei ole se, mitä se mahdollisesti tuo mukanaan, vaan merkitys on siinä, mitä meille tapahtuu vallankumouksessa. Kristus-tapahtuma ei siten välitä jotain tulevaa. Badioun mukaan Paavalille tapahtuma ei ole tapahtunut, jotta se voisi todistaa jotain, vaan tapahtuma on puhdas alku.

Voi kuitenkin kysyä, millaisen kokonaiskuvan Badiou hahmottaa Paavalin teologiasta tai ajattelusta. Kirjansa alussa hän luo katsauksen siihen historialliseen kontekstiin, jossa Paavalin kirjeet ovat syntyneet, ja painottaa, että Paavalia tulee tarkastella eskatologisesta näkökulmasta. Toivoa käsittelevässä luvussa Badiou kuitenkin näyttää ottavan tämän kehotuksen takaisin asettaessaan eskatologian ja universalismin toisiaan vasten. Tässä yhteydessä hän tarkoittaa lopunajallisilla tapahtumilla nimenomaan lopullista tuomiota, joka hänen mukaansa sopii huonosti Paavalin universalismiin. On totta, että näiden kahden välillä vallitsee jännite, mutta jännite palautuu itseensä Paavaliin: tuomioajattelu ei ollut hänelle vieras. Badioun rakentama analyysi Paavalista on siis ehkä liiankin johdonmukainen. Hän tarttuu Paavalin antamiin iskusanoihin ”ei ole eroa x:n ja y:n välillä”, ja lukee Paavalia, kuten tämä itse toivoisi: haltioituneena julistuksen vallankumouksellisuudesta ummistaen silmät siltä, että Paavali yhtäläillä tukeutuu niihin diskurssin lajeihin, joita hän vastustaa.

**MARIKA PULKKINEN
TEOL. MAIST., HELSINKI**

JASON LEPOJÄRVI Ruumis Jumalan kuva- na: Johdatus Johannes Paavali II:n ruumiin teolo- giaan. Fidelium. Helsinki: Katolinen tiedotuskeskus 2012. 131 s.

Katolisen tiedotuskeskuksen *Fidelium*-sarjassa julkaistu Jason Lepojärven kirja *Ruumis Jumalan kuvana* on ensimmäinen suomenkielinen johdanto paavi Johannes Paavali II:n (1920–2005) ruumiin teologiaan. Kirja perustuu sekä paavi Johannes Paavali II:ta koskevaan tutkimukseen että hänen ruumiin teologiaa käsitteleviin esitelmiinsä vuosina 1979–1984, joita on yhteensä 129. Esitelmiä on pidetty vaikeatajuisina, ja siksi niiden keskeisen sisällön kiteyttämistä suomeksi voidaan pitää tervetulleena kulttuuritekona. Kirja on suunnattu katekisasoisille lukijoille, mutta tunnollinen viitteiden merkitseminen täyttää myös akateemisen lukijan odotukset.

Kirjan keskeisin sisältö vastaa kysymykseen siitä, mitä se, että ihminen on Luotu Jumalan kuvaksi, merkitsee ruumiillisuuden näkökulmasta. Mitä ihminen ruumiillisena ja seksuaalisena olentona heijastaa Jumalan todellisuudesta?

Kirjan ensimmäisen osan kaksi lukua johdattavat teoksen teemaan esittelemällä ensin ruumiin teologian keskeiset kysymykset ja sitten Karol Józef Wojtyła eli Johannes Paavali II:n henkilöhistorian. Hänes-tä välittyä varsin värikäs ja intellektuelli kuva. Hän oli filologi, filosofi, runoilija, näyttelijä, mystikko, teologi ja pappi, joka koki omakohtaisesti kommunistihallinnon aiheuttamat vaikeudet Puolan historiassa. Johannes Paavali II oli ensimmäinen ei-italialainen paavi 455 vuoteen ja kaikkien aikojen ensimmäinen slaavilainen paavi. Hänen vaikutuksensa oli merkittävä myös siksi, että hänen virkakautensa muodostui niin pitkäksi.